

Jazz piano kirja

MAX
TABELL

Max Tabell

Jazz piano kirja

© 2021 Max Tabell

Kannen suunnittelu: Max Tabell

Sisuksen taitto: Vilja ja Max Tabell

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-4745-2

Sisältö:

Alkusanat	8
MOODIN HUIPULLA	9
Tutustumista improvisointiin	11
Kirkkosävellajit	11
Vasemman käden säestys	12
Ankkuri- ja karakterisävelet	13
Rytmiikka	15
Kuunneltavaa	15
I GOT BIORHYTHM	19
Kaikki alkaa bluesista	21
Rakenne	22
Rytmiikasta	22
Improvisointia bluesasteikolla	23
Sointusävelet improvisoinnissa	25
Soinnun rakenne	26
Kuunneltavaa	27
TRE KRONOR	28
Soinnun 3 tärkeää säveltä	30
Sointuhajotus	30
Melodian soinnutus	31
Harmoniasta	31
3-muunteinen fraseeraus	32
BEEPEE	35
BeBop	37
Rytmiikasta	38
Harmoniasta	42
Vasemman käden hajotukset	44
Improvisoinnista	46
Harjoittele seuraavia sävellyksiä:	49
Kuunneltavaa	49
NOBODY KNOWS THE TROUBLE I'VE SEEN	50
Melodian sovittamisesta	52
Soinnutus	52
Jazzballadi	52
Harmoniarytmi	52
Väliäänikuljetukset	54
Kuunneltavaa	54
Harjoittelemisesta	60
Ergonomia	60

Harjoittelutekniikka	62
JONE'S FIVE	63
5-ääniset sointuhajotukset	65
Sointujen rakenne	65
5-ääniset sointuhajotukset	68
Sointujen yhdistäminen ja äänenkuljetus	70
Harmoniasta	71
DON'T FORGET	73
Vasemman käden sointuhajotukset	76
Rakenne	76
Vasemman käden rytmikasta	78
Harmoniasta	80
Bill Evans	82
Kuunneltavaa	82
LOLLIBOP	83
Valmiiden fraasien opettelu	86
Mallifraaseja	86
Fraasien yhdisteleminen	89
Bebop-fraasin rakenne	92
Akustinen vai digitaalinen piano?	97
Akustinen piano tai flyygeli	97
Digitaalinen piano	97
DANNY BOY	98
Jazzballadi	101
Uusia sointuhajotuksia	101
Arpeggiot	103
Rubato	104
Kuunneltavaa	104
LAZY MOMENT	105
II-V-ketjuja	107
Tyypilliset II-V-ketjut	107
Improvisointi	110
Pianon Pedaalit	114
SEVENTH HEAVEN	115
Dominanttiseptimisointu	118
Muuntamattomat lisäsävelet	118
Muunnetut lisäsävelet	120
Tritonuskorvaus	122
Dom ⁷ -sointu IV:llä tai alennetulla VII:llä	123

Dom ¹³ alennetulla 9:llä	124
Dom ⁹ alennetulla 13:lla	125
Dom ⁷ sus ⁴	125
Ylärakennesoinnut	127
BOSSA VERSÃO	128
Blokkisoinnutus	130
Perustekniikka	130
Melodian tuplaaminen oktaavilla	131
Drop two -tekniikka	132
Harjoituksia	133
Kuunneltavaa	135
Soolon rakenne	136
Kuunneltavaa	136
HIGHER PLAN	137
Bebopista pidemmälle	140
Polymetriikka	140
Uusia ylärakennesointuja	145
Pohjasävelettömät sointuhajotukset (rootless voicings)	146
Kuunneltavaa	148
BALL BEARING	149
Motiivit improvisoinnissa	151
Motiivit	151
Harmonian kehitys	156
Kuunneltavaa	158
BLUES AT NOON	159
Modaalisuus jazzmusiikissa	163
Kvarttisoinnut	163
Paralleelisuus eli rinnakkaisuus	166
Side-slipping	168
Symmetria	168
Kvarttisointujen soveltaminen Blues At Noon sävellykseen	169
McCoy Tyner	170
Kuunneltavaa	171
Pianotrio	172
Kuunneltavaa	172
POHJOLAN HAIKUJA	173
Asteikot modaalisisä improvisoinnissa	176
Asteikot	176
Sekvenssit	177

Kuunneltavaa	180
YOU DON'T KNOW WHAT LOVE IS	181
Jazzstandardin sovittaminen pianolle	185
Fakebook	185
Funktionaalinen re-harmonisaatio	187
Muotorakenne	187
Intro ja coda	187
Urkupiste	191
Paralleelisuus	191
Vääräbassosoinnut	192
Pohjasävelkulku harmonian määräävänä tekijänä	192
Muita huomioita sovituksesta	195
CODA	197
Nauhoitteella soittavat muusikot	198
Liitteet	200

Jazzpianismi on laaja alue lukuisine tyyleineen ja tekniikoineen. Tähän kirjaan olen koonnut oleellimmat perusteet, jotka opettelemalla saa hyvän pohjan syventyä haluamaansa tyyliin. Sisällön pääpaino on bebop-pohjaisessa jazzmusiikissa, jota voidaan pitää modernin jazzmusiikin peruskivenä. Kirja sopii itseopiskelun lisäksi konservatorioiden ja ammattikorkeakoulujen sekä soveltuvien osien musiikkiopistojen jazzpianon oppikirjaksi.

Kirja lähtee liikkeelle jazzmusiikin alkeista, joten voit hyvin aloittaa jazzpianismin opiskelun tämän kirjan avulla, vaikka jazzmusiikki ei olisi entuudestaan kovin tuttua. Silti pianon soittamisen ja musiikin perusteet on syytä hallita etukäteen, sillä jazzmusiikkiin oleellisena osana kuuluva improvisointi vaatii musiikin teorian peruskäsitteistön hallintaa.

Kirjan jokainen luku alkaa sävellyksellä, joka esittelee luvun aiheen. Sen jälkeen aihetta käsitellään esimerkkien ja harjoitusten avulla. Sävellyksiin liittyviä rytmikan, melodian ja harmonian ilmiöitä käsitellään perusteellisesti, joten kirja sopii hyvin myös opettajan oppaaksi. Jokaiseen sävellykseen liittyy nauhoite, josta saat soivan kuvan sävellyksestä ja jonka avulla voit itse harjoitella sävellystä kompian kanssa. Nauhoitteet löytyvät täältä:

<https://www.maxtabell.com/page-3/>

Kirjan sävellykset ovat yhtä lukuun ottamatta kirjoittajan omia, mutta useissa luvuissa on lueteltu vastaavia ilmiöitä sisältäviä jazzstandardeja, joihin kirjan lukija voi luvun aiheita soveltaa. Jazzmusiikkia on kautta aikojen opiskeltu kuuntelemalla ja jäljittelemällä mestareiden soittoa, joten kirjasta löytyy tietoa aiheisiin sopivista levytyksistä.

Kiitokset:

Kiitokset Sibelius-Akatemian Kehityskeskukseen apurahasta, jonka turvin kirja-projekti oli mahdollista aloittaa. Kiitokset Sibelius-Akatemialle myös mahdollisuudesta käyttää Kallio-Kuninkalan upeaa studiota kirjan mukana tulevan taustanauhan tallentamiseen.

Kiitokset perheelle ajoittaisesta sulkeutuneisuuden ja outouden ymmärryksestä.

Erityiskiitokset Viljalle oikoluvusta ja taittoavusta.

Kiitokset Toni Mäkiselle, jonka haukansilmät noukkivat tekstistä monta kirjoitusvirhettä.

Kirjoittamisen vaivannäkö kannatti jo pelkästään sen vuoksi, että pääsin soittamaan loistavien muusikoiden Joonas Riipin ja Antti Lötjösen kanssa.

Suurkiitokset Lauri Paloposkelle monista tärkeistä julkaisuun liittyvistä neuvoista sekä avusta nauhoituksen tekemisessä.

Kirkkonummella 9.8.2021

Max Tabell

MOODIN HUIPULLA

Moodin Huipulla

Max Tabell

Med. jazz ♩=140 (con rep.)

5 2 1 4

5 4

9 2.

13 solos in D-dorian mode last solo

8 7

8 7

30

TUTUSTUMISTA IMPROVISOINTIIN

Moodin Huipulla-sävellys perustuu modaalisuuteen, joka on jazzmusiikissa 1950-luvun loppupuolella syntynyt tyyliä. Sävellyksen melodia ja harmonia rakentuvat moodin, tässä tapauksessa D-doorisen asteikon sävelistä. Pianolla D-doorinen asteikko muodostuu valkoisista koskettimista soitettuna d:stä d:hen. Ota tuntumaa improvisointiin ja moodin sävyyn soittamalla melodioita D-doorisen asteikon sävelillä.

Esim. 1

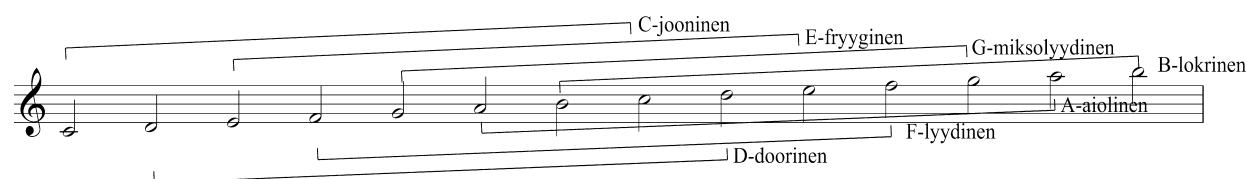
D-doorinen asteikko:

KIRKKOSÄVELLAJIT

Asteikko ja moodi tarkoittavat usein samaa asiaa. Tässä kirjassa käytän termejä siten, että asteikko tarkoittaa kattoasteikkoa, jonka käännöksiä moodit ovat. Esimerkiksi duuriasteikko on kattoasteikko ja kirkkosävellajit ovat tämän asteikon käännöksiä eli moodeja, ts. samoista sävelistä muodostuvia asteikkoja, jotka alkavat eri kohdasta kattoasteikkoa, jolloin niiden intervallirakenne on erilainen.

Esim. 2

1. moodi = jooninen
2. moodi = doorinen
3. moodi = fryyginen
4. moodi = lyydinen
5. moodi = miksolyydinen
6. moodi = aiolinen
7. moodi = lokrinen

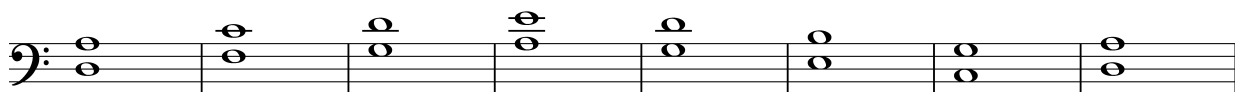
VASEMMAN KÄDEN SÄESTYS

Improvisointi on oleellinen osa jazzmusiikkia. Pianistit improvisoivat usein siten, että soittavat oikealla kädellä melodialinjoja, joita säestävät vasemman käden soinnuilla. Säestykseen voit ottaa tuntumaa aloittamalla kvintti- ja kvartti-intervalleilla käyttäen vapaasti doorisen asteikon säveliä. Aluksi on helpointa soittaa intervalli aina tahdin ensimmäiselle iskulle.

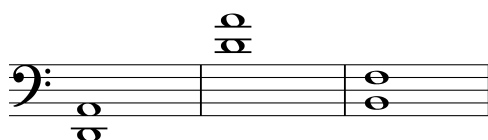
Esim. 3

Kvinttejä:

jne.

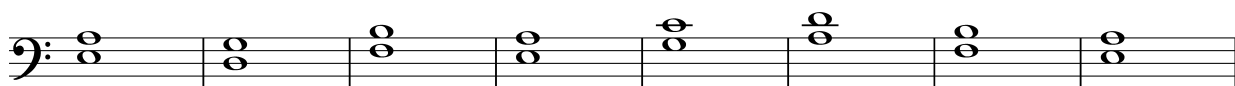

Alin: Ylin: Tritonus ei kuulosta hyvältä näin matalalta:

Kvartteja:

jne.

Alin: Ylin:

Jos oikean käden melodialinjojen yhdistäminen vasemman käden sointuihin tuntuu hankalalta, soita aluksi oikealla kädellä pelkkiä rytmejä yhdellä sävelellä. Seuraavaksi voit soittaa kolmen sävelen melodioita, esim A, C ja D-sävelillä. Kun asteikko alkaa käydä tutuksi, voit kokeilla vasemman käden säestyksessä eri intervaleja ja sointuja. Esimerkkinä sävellyksestä otettu sointu ja kvarteista muodostuva sointu.

Esim. 4

Sävellyksestä lainattu sointu:

jne.

Kvarttipino:

jne.

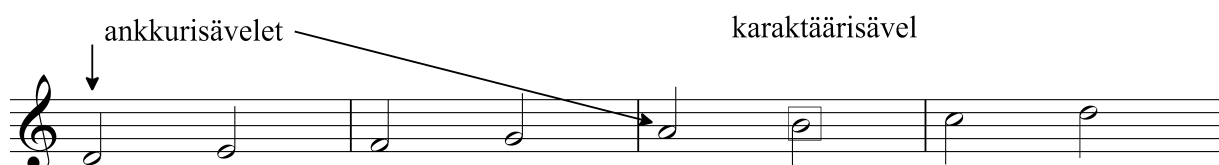
Vaikka modaalista sävellystä improvisoitaessa pohjana on jokin moodi tai asteikko eikä sointukierro, täytyy improvisoinnin silti olla rakenteellista ja on tärkeää säilyttää mielessään 8 tahdin jaksot. Improvisoitaessa täytyy aina olla tietoinen, koska uusi 8 tahdin rakenne alkaa. Taustanauhan rumpali merkitsee taitteen aina selkeästi rumpufillillä, eli jos soittaessasi kadotat rakenteen, kuulet seuraavan taitteen rummuista.

ANKKURI- JA KARAKTÄÄRISÄVELET

Jazzimprovisoinnissa pyritään yleensä ilmentämään improvisoinnin pohjana olevaa sointukierroa tai moodia, tässä sävellyksessä D-doorista moodia. Koska pianon valkeista koskettimista voi muodostaa muitakin moodeja (kirkkosävellajit), voit luoda vaikutelman D:lle rakentuvasta moodista muodostamalla melodiat ns. ankkurisävelten ympärille. Nämä ovat asteikon 1. ja 5. sävel eli tässä tapauksessa D ja A. Helppoiten tämä onnistuu, kun aloitat ja lopetat fraasin näihin säveliin. Doorinen sävy melodioihin tulee moodin karakterisävelestä. Doorisen moodin karakterisävel on B.

Esim. 5

D-doorinen asteikko:

Karakterisäveltä tulee käyttää harkiten, joten improvisoinnin pohjaksi kannattaa ottaa D-mollipentatoninen asteikko, jota silloin tällöin maustetaan karakterisävelellä.

Esim. 6

D-mollipentatoninen asteikko:

Opettele huolella seuraava melodia ja tutki fraasien rakenteita. Nuolella on merkitty moodin hahmottumisen kannalta oleelliset ankkurisävelet. Huomioi karaktäärisävel. Näitä fraaseja ja fraasin osia voit käyttää materiaalina improvisoinnissa. Melodia kannattaa harjoitella myös eri sävellajeissa.

Esim. 7

RYTMIIKKA

Pianolla improvisoitaessa on usein haasteellista soittaa yhtä aikaa sointuja vasemmalla kädellä oikean käden soittaessa improvisoituja melodialinjoja. Aluksi kannattaakin soittaa sointuja tahdin pääiskuille, jotta totut käsien koordinaatioon. Seuraavassa vaiheessa voit ottaa mukaan jonkun rytmikuvion, joka toistuu saman koko ajan.

Esim. 8

The image shows two systems of musical notation for piano accompaniment in 4/4 time. The right hand (treble clef) plays a steady eighth-note pattern. The left hand (bass clef) plays chords on the downbeats. The first system shows the first four measures, and the second system, marked 'jne.' (etc.), shows the next four measures.

Vasemman käden tehtävä on yleensä säestää oikean käden soittamia melodioita. Tällöin on tärkeää, että vasemman käden sointujen rytmikka tukee ja täydentää melodialinjojen rytmiä. Harjoittele esimerkki 9:n rytmejä vasemman käden soinnuille.

Kun kukin rytmi alkaa istua luontevasti, voit tehdä näistä monenlaisia yhdistelmiä.

Esimerkki 10:ssä melodiaan on lisätty vasemman käden säestys. Säestys kommentoi ja rytmittää melodiaa ja täyttää melodian jättämiä välejä. Harjoittele eri sävellajeissa.

Harjoittele vasemman käden komppausta improvisoimalla omia sointuja annettuun rytmiin (esim. 11).

KUUNNELTAVAA

Miles Davis (1926-1991): So What

John Coltrane (1926-1967): Miles' Mode

Freddie Hubbard (1938-2008): Mr. Clean

Esim. 9

The musical score for Example 9 consists of ten staves of music in bass clef, 4/4 time. The notation includes various rhythmic values such as eighth notes, quarter notes, and half notes, along with rests and accidentals. The score is structured as follows:

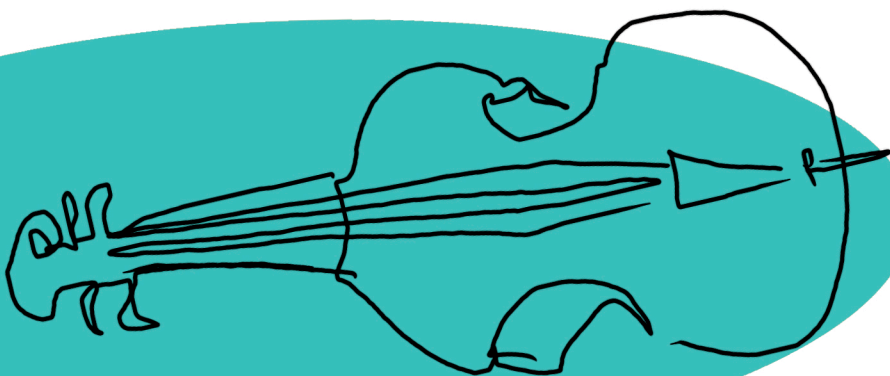
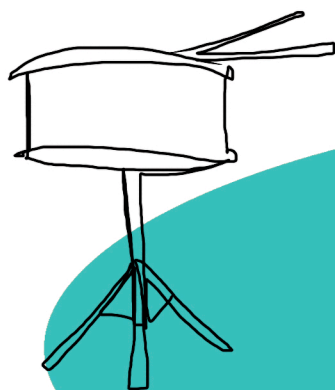
- Staff 1: Two measures of whole notes (diamonds), followed by two measures of eighth notes with rests.
- Staff 2: Four measures of eighth notes and quarter notes.
- Staff 3: Two measures of eighth notes and quarter notes, ending with a double bar line.
- Staff 4: Four measures of eighth notes and quarter notes, with the final two measures featuring half notes.
- Staff 5: Four measures of eighth notes and quarter notes, with the final two measures featuring half notes.
- Staff 6: Four measures of eighth notes and quarter notes, with the final two measures featuring half notes.
- Staff 7: Four measures of eighth notes and quarter notes, with the final two measures featuring half notes.
- Staff 8: Four measures of eighth notes and quarter notes, with the final two measures featuring half notes.
- Staff 9: Four measures of eighth notes and quarter notes, with the final two measures featuring half notes.
- Staff 10: Four measures of eighth notes and quarter notes, with the final two measures featuring half notes, ending with a double bar line.

Jazzpianokirjaan on koottu oleellisimmat jazzpianismin perusteet, jotka opettelemalla saa hyvän pohjan syventyä haluamaansa tyyliin.

Kirja sopii itseopiskelun lisäksi konservatorioiden ja ammattikorkeakoulujen sekä soveltuvien osien musiikkiopistojen jazzpianon oppikirjaksi.

Kirja lähtee liikkeelle jazzmusiikin alkeista, mutta etenee nopeasti vaativampiin aiheisiin, joten pianonsoiton ja musiikin hahmotustaitojen perusteet on hyvä hallita etukäteen.

Jokaiseen kirjan sävellykseen liittyy äänite, josta sävellystä voi kuunnella sekä soittaa itse kompian mukana.

9 789528 047452